

D nr 2016

YTTRANDE

Stockholm 2016-02-26

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Handläggare Anna Gabrielsson

Mer tid för kunskap – förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola (SOU 2015:22)

Riksförbundet FUB, För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning är en ideell intresseorganisation som arbetar för att människor med utvecklingsstörning ska kunna leva ett gott liv med full delaktighet i samhällslivet och rätt till samma levnadsvillkor som gäller för andra. Riksförbundet FUB har ca 25 000 medlemmar.

Riksförbundet FUB överlämnar härmed följande synpunkter på betänkandet:

Sammanfattning

Riksförbundet FUB tillstyrker utredningens första alternativ om utbildning för sexåringar, om att förskoleklassen ska bli obligatorisk för alla sexåringar och att eleverna ska ha skolplikt. Vi vill dock att utredaren ska ha i åtanke, att då förskoleklassen fortsatt föreslås vara en egen skolform, är det ytterst angeläget att det inte uppstår bristfällig samverkan mellan skolformerna.

Riksförbundet FUB instämmer med utredningen i att eleverna redan i förskoleklass kan behöva stöd för att senare kunna uppnå kunskapskraven. Vi är av den uppfattningen att detta är något som även gäller elever i grundsärskola. Därför anser Riksförbundet FUB att det måste bli en uttalad och stark skrivning i lagtexten om rätt till stöd i obligatorisk förskoleklass.

Riksförbundet FUB tillstyrker förslaget att ett barn ska kunna få skjuta upp påbörjandet av skolplikten till sju år om det finns särskilda skäl för detta. Vårdnadshavaren ska ha rätt att välja om barnet ska vara i förskolan. Eleven ska även kunna gå i förskoleklass ytterligare ett läsår, om det föreligger särskilda skäl.

Det är positivt att det kommer att finnas flera möjligheter för elever som önskar studera mer, dock vill Riksförbundet FUB i detta sammanhang ta upp att rätten till ökade studiemöjligheter även ska omfatta de gymnasieungdomar vi representerar. Vår erfarenhet är att även om eleverna i grundsärskolan inte uppnått kunskapskraven så nekas de ytterligare år i grundsärskolan¹. Ett fåtal ärenden går vidare till en laglighetsprövning i Förvaltningsrätten, men vi har kontakt med ett icke oväsentligt antal vårdnadshavare varje år som framför det allvarliga att skolorna inte respekterar elevernas lagliga rätt till att slutföra sin utbildning.

Riksförbundet FUB ställer sig positivt till förslaget om att kommunen har skyldighet att erbjuda lovskola/sommarskola till de elever som inte uppnått behörighet till nationellt program. I förslaget är grundsärskolan undantagen från kommunens skyldighet att erbjuda lovskola. Detta är för Riksförbundet FUB inte acceptabelt. Enligt förslaget står det skolhuvudmannen fritt att erbjuda sådan verksamhet och vi ser i detta en stor risk med att frivilligheten leder till att lovskolor inte kommer att finnas i önskvärd utsträckning. Riksförbundet FUB vill att det införs en skyldighet även för skolhuvudmännen att erbjuda lovskola inom grundsärskolan.

3   Två alternativ till utbildning för sexåringar

Riksförbundet FUB är enig med utredaren om det första alternativet, om att förskoleklassen ska bli obligatorisk för alla sexåringar och att eleverna ska ha skolplikt. Vi vill dock att utredaren ska ha i åtanke, att då förskoleklassen fortsatt föreslås vara en egen skolform, är det ytterst angeläget att det inte uppstår några brister i samverkan mellan skolformerna. Utredningen tar upp frågan om samverkan mellan de olika skolformerna² men enligt vår uppfattning lämnas alltför stort utrymme till lokala lösningar. Förslaget bör utformas så att det tydligt framgår att samverkan mellan förskoleklass och grundskola ska ske. Barn med utvecklingsstörning har ofta ett mer omfattande och delvis även anpassat stödbehov än många andra barn i förskolan. Frågan om övergångar av olika former inom skolan är därför mycket viktig för dem och deras vårdnadshavare. För att garantera att eleverna får ett adekvat, kontinuerligt och individuellt anpassat stöd är det fundamentalt att dokumentation och kunskapsöverföring hanteras på ett rättssäkert sätt. Skolinspektionens skriver också inför sin kvalitetsgranskning av förskoleklassen 2014 att samverkan mellan lärare i grundskolan och lärare i förskoleklass är en utmaning³.

Riksförbundet FUB kan konstatera att om förskoleklassen blir obligatorisk kan det innebära att en utredning om målgruppsstillhörighet görs tidigare. Vi tar inte ställning för eller emot det, men vill understryka att det är viktigt att idag liksom i framtiden respektera vårdnadshavares rätt att välja skolform och rätt att avgöra när en utredning om målgruppsstillhörighet ska genomföras.

Ett föreslaget obligatorium av förskoleklass medför att skollagens kapitel 3 om särskilt stöd även kommer att omfatta förskoleklassen. Emellertid avvaktar utredningen med att komma med konkreta förslag i väntan på utredningen om läsa-skriva-räkna-garantins (Dir 2015:65) slutsatser. Vi instämmer med utredningen att eleverna redan i förskoleklass kan behöva stöd för att senare kunna uppnå kunskapskraven och vi är av den uppfattningen att detta är något som även gäller elever i grundskola. Därför anser Riksförbundet FUB att det måste bli en

---

¹ FörvaltningsR Mål nr 969-15 2015-06-08

² Mer tid för kunskap SOU 2015:81 sid 81 f

³ Dnr 400-2024:1372

uttalad och stark skrivning i lagtexten om rätt till stöd i obligatorisk förskoleklass. Förslaget ska egentligen inte ha någon inverkan på behovet av pedagogiska utvecklingsinsatser, men vår organisation vill ändå kraftfullt understryka vikten av att det måste finnas kompetens om utvecklingsstörning och dess konsekvenser i en obligatorisk förskoleklass.

4.4.2 Förlängd skolplikt – omfattning och innehåll

Det föreslås att elever som inte är behöriga till ett nationellt program efter att ha avslutat den högsta årskursen i grundskolan ska ha förlängd skolplikt i högst ett år. Möjlighet till förlängd skolgång finns redan i nuvarande lagstiftning⁴ men i förslaget kommer kopplingen till gymnasieskolans yrkesprogram att vara starkare. Alternativt att organisera den förlängda skolplikten antingen i grundskolan eller i ett introduktionsprogram kommer att ges. Dessutom kommer elever som vill bli behöriga till högskoleförberedande program att kunna komplettera med de nödvändiga ämnena.

Det är positivt att det kommer att finnas flera möjligheter för elever som önskar studera mer, dock vill Riksförbundet FUB i detta sammanhang ta upp rätten till ökade studiemöjligheter för de gymnasieungdomar vi representerar. Den reglering som finns fastslår att en elev i grundsärskolan som inte nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås för skolformen har rätt att under ytterligare två år slutföra utbildningen. I skollagens förarbeten står det, med anledning av att grundsärskolan i 1985 års lagstiftning bestod av tio årskurser, att elever i grundsärskolan ska erhålla utbildning i samma omfattning som tidigare, varför elever ges rätt att fullborda utbildningen under två år efter att det att skolplikten upphört⁵. Dessvärre är vår erfarenhet att även om eleverna i grundsärskolan inte uppnått kunskapskraven så nekades de ytterligare år i grundsärskolan⁶. Ett fåtal ärenden går vidare till en laglighetsprövning i Förvaltningsrätten, men vi har kontakt med ett icke oväsentligt antal vårdnadshavare varje år som framför det anmärkningsvärda att skolorna inte respekterar elevernas lagliga rätt till att slutföra sin utbildning. Det är mycket allvarligt att skolan inte följer den lagstiftning vi har. Eleverna i grundsärskolan nekades den rättighet som utredningen till och med föreslås ska utvecklas och därför vill vår organisation uppmärksamma den tillämpningsproblematik som vi idag ser bland våra medlemmar.

5 Lovskola – en chans för eleverna

Riksförbundet FUB ställer sig positivt till förslaget om att kommunen har skyldighet att erbjuda lovskola/sommarskola till de elever som inte uppnått behörighet till nationellt program. Vi instämmer i utredningens resonemang om att en lovskola alternativt sommarskola kan ge fler elever förutsättningar att nå utbildningens mål. Emellertid vill vi kraftfullt understryka vikten av en motsvarande satsning på grundsärskolan. I förslaget är grundsärskolan undantagen från kommunens skyldighet att erbjuda lovskola. Detta är för Riksförbundet FUB inte acceptabelt.

5.2 Tidigare satsningar på sommarskola och undervisning på andra skollov

⁴ Skollagen (2010:800) 7:15 2 st

⁵ Prop 2009/10:165 sid 338

⁶ FörvaltningsR Mål nr 969-15 2015-06-08

I utredningen redovisas de positiva erfarenheter som finns av lovskolor⁷ både för den enskilde eleven och utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det är sammantaget en konstruktiv bild som ges av lovskolorna och deras verksamhet. Skolverket genomförde en uppföljning av tidigare statsbidrag för lovskola 2014 och kunde då konstatera att 243 huvudmän ansökte om 50 av de totalt anslagna 78 miljoner. Under 2015 skedde en minskning då Skolverket fick 178 miljoner av skattemedel för att bevilja till huvudmän som anordnade lovskola. Totalt har ansökningar för motsvarande 54 miljoner beviljats för någon form av lovskola. Detta ger signaler om att det kan finnas anledning att göra en djupare analys om det finnas andra skäl än ekonomiska för att inte fler huvudmän väljer att organisera lovskola. Skolverket uppger att tänkbara orsaker kan vara brist på intresse hos lärare, låg motivation hos elever och legitimationskravet för lärare som infördes under 2015. Om en lovskola ska kunna uppnå det syfte som är tanken med förslaget så anser Riksförbundet FUB att ett genomlyst underlag bör finnas. Det är också viktigt att, om förslaget genomförs, lovskolan är just ett komplement och inte en möjlighet för skolan att avstå från att införa nödvändiga stödinsatser för eleven under ordinarie läsår.

Det är naturligtvis glädjande att utredningen fångar upp de goda exempel som finns och ser att det finns behov av andra möjligheter till studier för elever som inte uppnår kunskapsmålen. Emellertid finner vi inte att det angivna skälet, dvs att en obligatorisk lovskola inte passar in i utbildningssystemets struktur, är tillräckligt för att eleverna i grundsärskolan inte ska få ta del av den utbildningssatsning som lovskolor får anses vara.

5.3.11 Lovskola i andra skolformer Grundsärskola och sameskola

Utredningen anser att eftersom betygssystemet för eleverna i grundsärskolan är annorlunda och för att antagningsreglerna till gymnasiesärskolan skiljer sig från grundskolan, finns det inte utrymme för en lovskola i skolformens struktur. Även om det står skolhuvudmannen fritt att erbjuda sådan verksamhet så ser vi en stor risk med att frivilligheten leder till att lovskolor inte kommer att finnas i önskvärd utsträckning. Därför vill vi att det för skolhuvudmännen införs en skyldighet att erbjuda lovskola även inom grundsärskolan.

I förarbeten till nuvarande skollag står det att det är viktigt att utbildningen i grundsärskolan så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan och även att utbildningen i grundsärskolan ska utgöra grund för fortsatt utbildning⁸. Vidare står det att även om elevens resultat ska relateras till individuellt uppställda mål, ska elever i grundsärskolan ges möjlighet att nå de nationella målen för utbildningen⁹. Lagens intentioner är att inslaget av utbildning och lärande ska vara stark i grundsärskolan. En viktig del av reformen av skollagstiftningen var också att de båda skolformerna skulle harmonieras i så hög grad som möjligt. Förvisso är syftet med förslaget att ge fler elever förutsättningar att nå målen i grundskolan och därmed behörighet för ett nationellt program, dock anser Riksförbundet FUB att detta ska vara en rättighet även för elever i grundsärskolan. Det torde finnas elever i grundsärskolan som inte uppnår målen för utbildningen och inte heller de individuella mål som ska uppnås, och som därmed skulle vara i behov av få ta del av undervisning under lov. Det är varje elevs rättighet att få rätt ställda krav på sin

⁷ Mer tid för kunskap – förlängd skolplikt och lovskola (SOU 2015: 81) sid 158 f

⁸ Prop 2009/10:165 sid 386

⁹ Prop 2009/10:165 sid 285

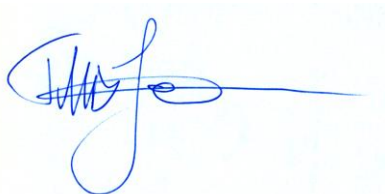
lärandeutveckling, dvs skollagens¹⁰ skrivning att alla elever ska ges förutsättningar för att kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

5.3.13 Ikraftträdande av obligatorisk lovskola

Med hänvisning till tidigare resonemang i avsnitt 5.2 vill vi påtala riskerna med att införa en obligatorisk lovskola utan ett genomtänkt underlag. Enligt förslaget ska bestämmelserna träda i kraft redan 1 januari 2017 men med tanke på att det enligt Skolverket måhända fortfarande finns ett antal outredda parametrar när det gäller införande av lovskola, bör det utredas grundligt innan genomförande.

Stockholm som ovan

För Riksförbundet FUB

Thomas Jansson
Förbundsordförande

---

¹⁰ Skollagen (2010:800) 3:3

